

Kako to da mi nemamo svoje kompanije za geološka istraživanja, zašto nije dobra nacionalizacija, kao i na koji način država štiti svoje interese u odnosu na strane istraživače, sve su to pitanja koja su aktuelna, a tiču se najnovijih rudarskih otkrića, otvaranja rudnika i raspisivanja tendera za RTB "Bor".

Jedino mesto na svetu gde je pronađen mineral jadarit je okolina Loznice. Procene su da je reč o čak 136 miliona tona ovog minerala. U okviru projekta "Jadar" otkrivene su i velike količine litijuma, koje po nekim procenama predstavljaju deset odsto ukupne količine ovog metala na zemlji. Sa druge strane Srbije, nalazi se Čukaru Peki, rudnik za koji se procenjuje da će dati oko 900.000 tona bakra i oko 52 tone zlata. Takođe, vrednovan je na blizu devet milijardi dolara.

Može li Srbija da istražuje?

Kada su ovakve sume u pitanju, uvek u javnosti ispliva pitanje - zašto Srbija nije ta koja će istraživati svoja rudna bogatstva, budući da su velike rezerve u pitanju?

-To je prvo pitanje od svih pitanja. Mi jednostavno nemamo sredstva da se ozbiljno bavimo time, nešto poput pipanja u mraku. Svakako bi bilo najbolje za nas da sami istražujemo, ali su ogromne investicije neophodne, tehnologije, ne može se kao u doba Jovana Cvijića čekati čekićem da bismo došli do otkrića. Jednostavno, velika su ulaganja, a dobit neizvesna, jer sve može biti uzaludno, bez krajnjeg rezultata - objašnjava ekonomista Ljubodrag Savić i dodaje da je slična situacija i u regionu, jer su u pitanju sve manje-više siromašne zemlje. On ističe da se takva vrsta posla većinom prepušta stranoj kompaniji sa jakom pozadinom, u izuzetnim situacijama država to preuzima na sebe, jer, i u slučaju neuspele investicije, može nekako da povрати sredstva. Kada su u pitanju privatna domaća preduzeća, ako se ne pronađe ono za čim se traži, ta firma propada.

Nacionalizacija loša, rente prioritet

U tom slučaju, na koji način država može da se zaštiti po pitanju velikih nalazišta. Upravo na pomenuto pitanje, pre nekoliko dana dala je svoj odgovor premijerka, Ana Brnabić na konferenciji za štampu.

- Bilo šta sada da promenimo u tom smislu, da uzmemo većinsko vlasništvo nad tim rezervama, to bi bila neka vrsta nacionalizacije. I to ne bi bilo loše samo za te kompanije već i za sve investicije u Srbiji, zato što ne bi postojala više nikakva zaštita investitora, kako stranih tako i domaćih. Tako da to ne dolazi u obzir. Radimo od početka sa tim kompanijama, da što veći deo rudnog bogatstva ili proizvodnje ostane u Srbiji - navela je Brnabić.

Ipak, mnogima je ostalo nejasno pitanje nacionalizacije i toga na koji način ona nikako nije u našem interesu.

- Nacionalizacija nije nikako dobro rešenje, jer je neophodno da zaštitimo privatnu svojinu, odnosno da ispoštujemo dogovore koje imamo sa stranim kompanijama, a ne da prisvajamo tuđe zasluge - objašnjava ekonomista Milan Kovačević koji dodaje da smo po pružanju sigurnosti privatnoj svojini na samom dnu svetske lestvice.

Način na koji bi u ovom trenutku mogli da zaštitimo državu po pitanju nalazišta, ako nismo, kako Kovačević ističe, i sa tim zakasnili, jeste da istražimo vrednosti ranije i onda, kada je projekat tek na početku, odredimo pravu rentu za strane investitore.

- Budući da imamo bogata nalazišta, renta treba ranije da se odredi, a ne da kao u slučaju naftnih kompanija, čekamo da oni istraže sve i na kraju postavljaju uslove i rentu koja im odgovara - zaključuje Kovačević.

Sa njim se slaže i Savić, koji smatra da je renta jedino polje unutar kojeg mi kao država možemo da imamo uticaj. Obojica se slažu i u tome da mnogi raniji ugovori nisu dobro sklopljeni, pa bi trebalo u tom smislu trebalo da budemo obazriviji. Tako na primer, rente za naftu u svetu oko sedam odsto, kod nas tek oko tri.

Šta kaže nadležno ministarstvo?

Upitali smo i Ministarstvo rudarstva i energetike koje su njihove nadležnosti i kakva je saradnja sa stranim kompanijama.

- Podrška aktivnostima kompanija ogleda se prvenstveno kroz zakonsku regulativu kojom su stvoreni uslovi za transparentno izdavanje dozvola, sigurnost investicija, transparentnost i primenu najboljih svetskih praksi u pogledu određivanja visine i plaćanja naknade za geološka istraživanja, a kasnije i eksploataciju - naveo je pomoćnik resornog ministra Ivan Janković i dodao da su nova zakonska rešenja dala dodatni impuls razvoju sektora rudarstva, što se ogleda u većem broju istražnih i eksploatacionih polja, a samim tim i povećanju nivoa investicija.

Izvor: blic.rs